

Assistance Association for Political Prisoners (AAPP)

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများကူညီစောင့်ရှောက်ရေးအသင်း

Email: info@aappb.org Website: www.aappb.org

တရားမျှတမှုအတွက် တာဝန်ခံမှု

မြန်မာနိုင်ငံတွင် စစ်တပ်၏ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ် ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများကို
နိုင်ငံတကာ၏ ပြန်လည်အာရုံစိုက်မှု အရေးတကြီး လိုအပ်ချက်

(မှတ်တမ်းပြုစုသည့် ကာလ- ဇန်နဝါရီလမှ ဒီဇင်ဘာလ ၂၀၂၂)

နွေဦးတော်လှန်ရေးတွင် အသက်ခန္ဓာနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်ကို စတေးခဲ့ကြသော

မြန်မာပြည်သူများအား လေးစားဂုဏ်ပြုစွာဖြင့်

ဤအစီရင်ခံစာကို ထုတ်ဝေပါသည်။

ဤအစီရင်ခံစာ မျက်နှာဖုံးဓာတ်ပုံသည် နွေဦးတော်လှန်ရေးတွင် သတ်ဖြတ်ခံခဲ့ရသော ရာနှင့်ချီသည့် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများနှင့် ဒီမိုကရေစီလိုလားထောက်ခံသူများ၏ ဓာတ်ပုံများဖြင့် ဖန်တီးထားသော၊ ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဇူလိုင် ၂၃ ရက်က အင်းစိန်ထောင်တွင် ကွပ်မျက်ခံခဲ့ရသည့် ကျော်မင်းယု (ခေါ်) ကိုဂျင်မီ၏ ဓာတ်ပုံဖြစ်ပါသည်။ ထိုအနုပညာလက်ရာကို Myanmar Accountability Project မှ ပေါ်တူဂီအနုပညာရှင် Paulo Andringa က ဖန်တီးထားခြင်းဖြစ်ပြီး၊ ဓာတ်ပုံများမှာ အေအေပီပီမှ စုဆောင်းထားသောပုံများဖြစ်ပါသည်။

အစီရင်ခံစာအနှစ်ချုပ်

ဤအစီရင်ခံစာတွင် အေအေပီပီသည် မအောင်မြင်သော စစ်အာဏာသိမ်းမှုဖြစ်ပွားချိန်မှစ၍ မြန်မာနိုင်ငံတွင် စစ်တပ်^၁ ၏ လူသား မျိုးနွယ်အပေါ်ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများဆိုင်ရာ အထောက်အထားများကို ၂၀၂၂ ခုနှစ်အတွင်းဖြစ်ရပ်များကို အဓိကထား အသေးစိတ်ဖော်ပြထားသည်။ ဤအစီရင်ခံစာသည် အေအေပီပီက ယခင်ထုတ်ပြန်ခဲ့သော “**အကြမ်းဖက်စစ်အုပ်စု တာဝန်ခံရမည့် ရာဇဝတ်မှုခင်းများ**” အစီရင်ခံစာ၏ နောက်ဆက်တွဲဖြစ်ပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာပါ သက်သေအထောက်အထားများသည် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့ မအောင်မြင်သော အာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်း မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျူးလွန်ခဲ့၊ ဆက်လက်ကျူးလွန်နေဆဲ လူသား မျိုးနွယ်အပေါ်ကျူးလွန်သည့်ရာဇဝတ်မှုများဆိုင်ရာ “မြန်မာနိုင်ငံအတွက် လွတ်လပ်သော စုံစမ်းစစ်ဆေးရေးယန္တရား” (IIMM) ၏ တွေ့ရှိချက်များကို ထောက်ခံပံ့ပိုးထားခြင်းဖြစ်သည်။^၂ ဤအစီရင်ခံစာနှင့်အတူ အေအေပီပီအနေဖြင့် နိုင်ငံတကာ ရာဇဝတ်တရားရုံး (ICC) နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားစီရင်ပိုင်မှုအခွင့်အာဏာရှိသော နေရာများကဲ့သို့သော နိုင်ငံတကာတရားစီရင်ရေး ယန္တရားများမှ တဆင့် စစ်တပ်သည် ၎င်းတို့ကျူးလွန်သော ရာဇဝတ်မှုများအတွက် တာဝန်ခံမှုရှိစေရန် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝန်းမှ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် တာဝန်ရှိကြောင်းတောင်းဆိုပါသည်။ စစ်တပ်၏ရာဇဝတ်မှုကျူးလွန်မှုများကို ခံစားနေရသော မြန်မာပြည်သူများသည် တိုင်းပြည်အတွင်း ပဋိပက္ခများနှင့် အစုလိုက်အပြုံလိုက် ရက်စက်စွာသတ်ဖြတ်မှုများ အဖန်တလဲလဲဖြစ်ပွားနေခြင်းကို ဟန့်တားရန်နှင့် ကျူးလွန်သူများ တာဝန်ခံမှုရှိစေရန်အတွက် နိုင်ငံတကာ၏ပံ့ပိုးကူညီမှုကို အလိုရှိနေပါသည်။

စစ်တပ်၏ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများကို သက်သေပြရန်အတွက် ဤအစီရင်ခံစာကို ထိုရာဇဝတ်မှုများ အတွက် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းများ သတ်မှတ်ထားသော ရောမစာချုပ်၏ ပုဒ်မ ၇ (၁) ၏ ပုဒ်မခွဲများအောက်တွင် ဖွဲ့စည်းတည်ဆောက်ထားပါသည်။ အထူးသဖြင့် ဤအစီရင်ခံစာသည် စစ်တပ်၏ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှုများထဲက လူသတ်မှု၊ ဖမ်းဆီးအကျဉ်းချမှု၊ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု၊ မုဒိမ်းမှုနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှု၊ ဖိနှိပ်ရက်စက်မှုများနှင့် စပ်လျဉ်းသည့် အရေအတွက်နှင့် အရည်အသွေးဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို တင်ပြထားပါသည်။ ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များအားလုံးသည် ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၃၁ ရက်နေ့အထိ ဖြစ်သည်။

ပုဒ်မ ၇ (၁)(က) လူသတ်မှု - ၂၀၂၂ ခုနှစ်အတွင်း စစ်တပ်သည် ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီး အသီးသီးရှိ မြို့နယ် (၁၄၅) ခုမှ ဒီမိုကရေစီအရေး ထောက်ခံသူပေါင်း (၁,၂၅၀) ဦး ကို သတ်ဖြတ်ခဲ့သည်။ ၎င်းတို့ အနက်မှ (၄၀) ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းစဉ် စစ်တပ်က သတ်ဖြတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် စစ်တပ်သည် အရပ်သားများကို ပစ်ခတ်သတ်ဖြတ်ခြင်း၊ လက်နက်ကြီးများဖြင့် ပစ်ခတ်သတ်ဖြတ်ခြင်းနှင့် လေကြောင်းမှ ဗုံးကြဲ ပစ်ခတ်သတ်ဖြတ်မှုများကိုလည်း ပြုလုပ်ခဲ့သည်။

ပုဒ်မ ၇ (၁)(င) ဖမ်းဆီးအကျဉ်းကျမှု - ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် စစ်တပ်သည် ပြည်နယ်နှင့်တိုင်းဒေသကြီး အသီးသီးရှိ မြို့နယ် (၂၆၂) ခုမှ ဒီမိုကရေစီအရေး ထောက်ခံသူပေါင်း (၃,၇၃၈) ဦးကို ဖမ်းဆီးခဲ့သည်။ ဖမ်းဆီးခံရသူအများစုမှာ အရပ်သားများဖြစ်သည်။ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့ ကတည်းက ဒီမိုကရေစီအရေး ထောက်ခံသူ စုစုပေါင်း (၁၆,၇၀၄) ဦးကို စစ်တပ်က ဖမ်းဆီးအကျဉ်းချထားခဲ့ပြီး၊ ၂၀၂၂ ခုနှစ် ဒီဇင်ဘာလ ၃၁ ရက်နေ့အထိ (၁၃,၂၁၇) ဦး မှာ ဖမ်းဆီးအကျဉ်းကျခံနေဆဲဖြစ်သည်။

ပုဒ်မ ၇ (၁)(စ) ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု - လွတ်မြောက်လာသော နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသား (၁၈) ဦးနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုများမှတဆင့် ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းခံထားရသူများအပေါ် စစ်တပ်၏ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုနည်းလမ်းများအား အေအေပီပီက ဖော်ထုတ်နိုင်ခဲ့သည်။ ဖမ်းဆီးချုပ်နှောင်ခံထားစဉ် ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှုကြောင့် သေဆုံးရသူ (၄၅) ဦးကိုလည်း အေအေပီပီက မှတ်တမ်းတင်ခဲ့သည်။ စစ်တပ်၏ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်မှု နည်းလမ်းများထဲ အခြားနည်းလမ်းများအပြင် ပြင်းထန်သောရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာစော်ကားမှု၊ အစားအစာနှင့် ရေဖြတ်တောက်ထားမှု၊ အိပ်စက်ခွင့်မပေးခြင်းတို့ပါဝင်သည်။

^၁ “စစ်တပ်” ဆိုသည်မှာ ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ ၁ ရက်နေ့က မအောင်မြင်သော အာဏာသိမ်းမှုကို ကျူးလွန်ခဲ့သော မြန်မာစစ်တပ်နှင့် ၎င်း၏ လက်နက်ကိုင်တပ်ဖွဲ့ များအားလုံးကို ရည်ညွှန်းပါသည်။ ဤအစီရင်ခံစာတွင် စစ်တပ် သို့မဟုတ် လက်နက်ကိုင်အုပ်စုဟု သုံးနှုန်းခြင်းမှာ စစ်တပ်သည် ဂုဏ်သိက္ခာရှိသော “တပ်မတော်” ဆို သည့် အသုံးအနှုန်းနှင့် လုံးဝ ထိုက်တန်ခြင်းမရှိတော့ဘဲ ၎င်း၏ အခွင့်အာဏာကို အလွဲသုံးစားပြုပြီး၊ ပြည်သူကို အကာအကွယ်ပေးရမည့် မူလတာဝန်ကို စွန့်လွှတ်ခဲ့၍ ဖြစ်သည်။

^၂ Rep. of the Indep. Investigative Mechanism for Myan., para. 30, U.N. Doc. A/HRC/48/18 (2021) [hereinafter IIMM 2021 Report]; Rep. of the Indep. Investigative Mechanism for Myan., para. 7, U.N. Doc. A/HRC/51/4 (2022) [hereinafter IIMM 2022 Report].

ပုဒ်မ ၇ (၁)(ဆ) မုဒိမ်းမှုနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှု - စစ်တပ်၏ မုဒိမ်းမှုနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုများကို ဖော်ထုတ် တင်ပြနိုင်မှု အလွန်နည်းပါးနေသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် လူသတ်မှုနှင့် ဆက်စပ်သော မုဒိမ်းမှု (၁၁) မှု ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီး၊ အဓိကအားဖြင့် စစ် ကိုင်းနှင့် မကွေးတိုင်းဒေသကြီးတို့တွင် ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ အေအေပီပီသည် စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ စစ်ကြောရေးစခန်းများတွင် အရပ်သားများ အပေါ်နှုတ် သို့မဟုတ် ကိုယ်ထိလက်ရောက်ကျူးလွန်ခြင်းအပါအဝင် မုဒိမ်းမှုနှင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာအကြမ်းဖက်မှုများကို မှတ်တမ်းပြုစု ခဲ့သည်။

ပုဒ်မ ၇ (၁)(ဇ) ဖိနှိပ်ရက်စက်မှု - နိုင်ငံတစ်ဝှမ်းတွင် စစ်တပ်သည် ဒီမိုကရေစီအရေးထောက်ခံသူများ၏ ပိုင်ဆိုင်မှုများကို တရား ဥပဒေမဲ့ သိမ်းဆည်းနေခြင်းသည် ဖိနှိပ်ရက်စက်မှု ကျူးလွန်ရာမြောက်သည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်အတွင်း စစ်တပ်သည် မြို့နယ်ပေါင်း (၁၃၂) မြို့နယ်ရှိ ဒီမိုကရေစီအရေးထောက်ခံသူ ပေါင်း (၄၁၉) ဦးထံမှ နေအိမ် အဆောက်အဦနှင့် အကြီးစားပစ္စည်းစသည့် ပိုင်ဆိုင်မှုပေါင်း (၅၃၄) ခုကို သိမ်းဆည်းခဲ့သည်။ စစ်တပ်၏သိမ်းဆည်းမှုများထဲ အိမ်ပေါင်း (၄၃၅) လုံး ပါဝင်သည်။ အေအေပီပီ၏ မှတ်တမ်းများအရ ပိုင်ဆိုင်မှုများသိမ်းဆည်းခြင်းသည် အရပ်သားတစ်ဦးအား ဒီမိုကရေစီအရေးလှုပ်ရှားမှုကို အမှန်တကယ်ထောက်ခံသော သို့မဟုတ် ထောက်ခံသည်ဟု ယူဆပြီး ဖမ်းဆီးထိန်းသိမ်းရန် ရည်ရွယ်ခြင်း သို့မဟုတ် ဖမ်းဆီးမှုနှင့် ဆက်စပ်နေသည်။

အဓိကအကြံပြုချက်များ

ဤအစီရင်ခံစာတွင် ရှင်းလင်းဖော်ပြထားသည့်အတိုင်း စစ်တပ်သည် မြန်မာနိုင်ငံအနှံ့ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ကျူးလွန်သည့် ရာဇဝတ်မှု များကျူးလွန်ခဲ့ပြီး၊ ဆက်လက်ကျူးလွန်နေကြောင်း တနေ့တခြားတိုးပွားနေသော သက်သေအထောက်အထားများက ရည်ညွှန်း လျက်ရှိပါသည်။ ဤအထောက်အထားများအရ အေအေပီပီသည် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၊ အစိုးရအချင်းချင်း ဖွဲ့စည်းထားသော အဖွဲ့အစည်းများ၊ အစိုးရမဟုတ်သောအဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများကို အဆိုပါရာဇဝတ်မှုများအတွက် တာဝန်ယူမှု၊ တာဝန်ခံမှုရှိလာစေရန် ပြတ်သားသောအရေးယူဆောင်ရွက်မှု ချက်ချင်းလုပ်ဆောင်ရန်နှင့် မြန်မာပြည်သူပြည်သားများ အတွက် တရားမျှတမှုနှင့် ကူညီထောက်ပံ့မှုပေးအပ်ရန် တောင်းဆိုပါသည်။ အကြံပြုချက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်။

- အေအေပီပီသည် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများနှင့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သောနိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းအနေဖြင့် IIMM အား ဆက်လက် ပံ့ပိုးကူညီရန် တောင်းဆိုပါသည်။ စစ်တပ်၏ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ကျူးလွန်သည့်ရာဇဝတ်မှုများအတွက် တာဝန်ခံမှုရှိစေရန် လုပ်ဆောင်ရာတွင် ၎င်း၏လုပ်ပိုင်ခွင့်ကို ကျင့်သုံးရာတွင် IIMM ကို သင့်လျော်သောအရင်းအမြစ်များကို ပံ့ပိုးပေးရမည် ဖြစ် သည်။
  - အထူးသဖြင့် ကုလသမဂ္ဂ ပဉ္စမကော်မတီနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ မေးခွန်းများ အကြံပေးကော်မတီအနေဖြင့် IIMM အတွက် လုံလောက်သည့် ပမာဏရှိသော ရံပုံငွေကို အဆိုပြုရန်နှင့် အထွေထွေညီလာခံမှ အတည်ပြုရန် အေအေပီပီ က တောင်းဆိုသည်။
- ခုံရုံး၏ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့်ကို လက်ခံကြောင်း အမျိုးသားညီညွတ်ရေးအစိုးရ (NUG) ၏ ကြေညာချက်ကို ICC က လက်ခံရန် ထပ် မံအကြံပြုချက်နှင့်အတူ ICC အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက မြန်မာနိုင်ငံ၏ အခြေအနေကို ICC ခုံရုံးသို့ လွှဲအပ်ရန် အေအေပီပီက တောင်းဆို သည်။
- မြန်မာနိုင်ငံ လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂအထူးကိုယ်စားလှယ်အား စစ်တပ်၏ နိုင်ငံတစ်ဝှမ်းရှိ အရပ်သားများ ၏ ပိုင်ဆိုင်မှုများသိမ်းဆည်းနေခြင်းအပေါ်ပိုမိုအနီးကပ်စောင့်ကြည့်လာစေရန်နှင့် နိုင်ငံတကာက အာရုံစိုက်မှုရှိလာစေရန် ဆောင် ရွက်ရန် အေအေပီပီက တောင်းဆိုသည်။
- စစ်တပ်၏ လူသားမျိုးနွယ်အပေါ်ကျူးလွန်သည့်ရာဇဝတ်မှုများကို တရားစီရင်နိုင်ရန်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံအနှံ့ နစ်နာဆုံးရှုံးသူများနှင့် ၎င်းတို့၏ မိသားစုဝင်များ တရားမျှတမှုရရှိရေးလမ်းကြောင်းတစ်ခု ပံ့ပိုးပေးရန်၊ အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက အပြည်ပြည်ဆိုင် ရာတရားစီရင်ပိုင်ခွင့်ဥပဒေများ ပြဌာန်းပေးရန် အေအေပီပီက တောင်းဆိုသည်။

- နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီ (SAC)³ အဖွဲ့ဝင်များအားလုံးနှင့် အခြားကျူးလွန်မှု ထင်ရှားသော စစ်တပ်အရာရှိများအပေါ် ပစ်မှတ်ထား အရေးယူဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုများ ချက်ချင်းချမှတ်ရန် အစိုးရများကို အေအေပီပီက တောင်းဆိုသည်။
  - အထူးသဖြင့် စစ်တပ်အဖွဲ့ဝင်အားလုံးနှင့် အခြားကျူးလွန်မှုထင်ရှားသော စစ်တပ်အရာရှိများအပေါ် Global Magnitsky အရေးယူဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုများအား အမေရိကန်အစိုးရက ချမှတ်ရန် အေအေပီပီက တောင်းဆိုသည်။
- မြန်မာနိုင်ငံတွင်းရှိနေသေးသူများနှင့် နိုင်ငံမှထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်လာသူများအပါအဝင် စစ်တပ်၏အကြမ်းဖက်မှုများမှ ရှင်သန် ကျန်ရစ်သူများနှင့် နစ်နာဆုံးရှုံးရသူများအတွက် စိတ်ကျန်းမာရေး၊ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာအထောက်အပံ့၊ အခြားသော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ထောက်ပံ့ကူညီမှုများနှင့် ဆုံးရှုံးခဲ့ရမှုများအတွက် ကြားကာလထောက်ပံ့ကူညီမှုများ ပြုလုပ်နိုင်ရန် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ က လုံလောက်သော အရင်းအမြစ်များ ထောက်ပံ့ရန် အေအေပီပီက တောင်းဆိုသည်။

နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများကူညီစောင့်ရှောက်ရေးအသင်း (အေအေပီပီ)